

JOAN F. MIRA

“Detingut a Bordeus, el futur psiquiatre, infant de sis anys, conegué un soldat alemany que cada vespre s’asseia al seu costat i li ensenyava afectuosament les fotos dels seus fillets. Els matins, el mateix soldat empenyia a colps de culata els nens jueus cap als vagons de tren. Al vespre, era un pare tendre buscant afecte, al matí, simplement obeïa la representació teòrica de la neteja necessària”

L'àngel exterminador

El psiquiatre eminent recorda aquella nit de la seua infantesa, aquella escena ordenada i terrible: “Jo tenia sis anys i mig”, explica, “quan, una nit, vaig ser arrestat per inspectors francesos amb ulleres negres. Els policies em van empenyar cap a la porta, on els soldats alemanys formaven amb els fusells un corredor que ens dirigia cap als camions. El carrer estava barrat, hi regnaven el silenci i l’ordre. Un inspector va dir que calia eliminar-me perquè més tard jo esdevindria un enemic de la societat. Aquella nit vaig aprendre que estava destinat a cometre una falta que mereixia una condemna a mort preventiva.” La falta, no cal dir-ho, era ser jueu, només ser jueu, i aquella nit va ser una de tantes nits en què les autoritats franceses, la policia, la gendarmeria, els empleats de l’administració, els ajuntaments, es van organitzar perfectament, silenciosament, per posar en mans dels alemanys el major nombre de jueus possible, xiquets de sis anys inclosos, no cal dir-ho. Sabent molt bé on els havien de dur, quina era la destinació final en alguna de les fàbriques de mort del gran complex industrial dirigit per les SS, aquestes SS que fa pocs dies monsieur Le Pen ha dit que en realitat eren bona gent, que els seus excessos eren simples detalls perdonables. Monsieur Le Pen no és un personatge marginal, és el líder polític que en les darreres eleccions presidencials franceses va obtenir més vots que el Partit Socialista i arribà per mèrits propis a la gran final. A França, en una societat que es presenta com a model de democràcia, de llibertat i de fraternitat, no com la Gran Bretanya, no com els Estats Units d’Amèrica, ja se sap. Però allà, a la Gran Bretanya o als Estats Units, no és ni tan sols imaginable l’èxit d’un demòcrata liberal fraternal com el senyor Le Pen. L’ocupació alemanya, diu el gran líder francès, el gran polític, va ser en realitat una cosa benigna i humana.

El senyor Le Pen, i molts senyors i senyores lepens de França, d’Itàlia i d’Espanya, d’Alemanya i d’Holanda, i molts més encara de Polònia o de Rússia, creuen fermament que aquell crim sense nom no va ser tan gran cosa, que va ser com qui diu un crim ordinari, lamentable potser (o no, o no tan lamentable: ho lamenta el bon poble polonès, tan catòlic, la pàtria del Papa?), però en definitiva coses de la guerra. Perquè l’extermini massiu no va ser obra només d’alguns nazis fanàtics, va ser una extensa operació metòdica d’escala continental, una unió ben europea, on van col·laborar sense problemes els polítics, els militars, els policies, els ajuntaments, les milícies de voluntaris diversos, els veïns de carrer, de tots els països on els alemanys van demanar ajuda per a la gran empresa col·lectiva.

“Seixanta anys després,” diu el psiquiatre Boris Cyrulnik, “pense que aquell policia devia experimentar un meravellós sentiment d’àngel exterminador.” Com, pocs anys abans, els àngels exterminadors de la guerra civil espanyola: mataven amb bona consciència, eliminaven obstacles, netejaven. “Es pot matar innocents sense sentir culpabilitat”, assegura el psiquiatre, “quan l’obediència està sacralitzada per la cultura”. Per exemple, quan l’ànima del grup, un déu, un semidéu, un cap o un filòsof, proposa un projecte meravellós de depuració: llavors, és en nom de la humanitat que la persona obedient participa en el crim contra la humanitat. Detingut a Bordeus, el futur psiquiatre, infant de sis anys, conegué un soldat alemany que cada vespre s’asseia al seu costat i li ensenyava afectuosament les fotos dels seus fillets. Els matins, el mateix soldat empenyia a colps de culata els nens jueus cap als vagons de tren. Al vespre, era un pare tendre buscant afecte, al matí, simplement obeïa la representació teòrica de la neteja necessària. Amb la brutícia, amb les rates, amb les encarnacions del dimoni, amb els degenerats, amb els traïdors, amb els enemics de la nació o del poble, no es pot negociar res: se’ls elimina. Amb l’aire innocent i amb la consciència tranquil·la. Ara que han passat seixanta anys del final d’Auschwitz, no sé si n’hem après la lliçó sencera. Ni al Regne d’Espanya, ni a Europa, ni a la resta del món.